

Oulun yliopiston lausunto

Viite: Lausuntopyyntönnö VN/11443/2021

Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoima työryhmä on pyytänyt Oulun yliopistolta lausuntoa kolmesta valtioneuvoston asetuksesta, jotka koskevat eräiden tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia. Ohessa Oulun yliopiston lausunto.

Rehtori

Jouko Niinimäki

Hallintojohtaja

Essi Kiuru

Oulun yliopisto

PL 8000
90014 Oulun yliopisto

oulu.yliopisto @ oulu.fi
Puh 0294 480 000
Fax 08 344 064

www.oulu.fi

LIITE
Oulun yliopiston lausunto

1. **Terminologian yhtenäistäminen saavutettavuutta koskevassa lainsäädännössä:** Saavutettavuuslainsäädäntö on laaja kokonaisuus, johon liittyy useat lait. Niiden kaikkien kesken pitäisi olla yhtenäinen terminologia. Nyt lausuntokierroksella olevassa esteettömyysdirektiivissä käsitellään sekä digitaalisten palveluiden saavutettavuutta, että fyysisten laitteiden esteettömyyttä, mutta se ei näy direktiivin suomenkielisessä nimessä. Toisaalta saavutettavuus ja esteettömyys ovat samansuuntaisia termejä, joita on käytetty myös toistensa synonyymeinä. Asiaa ei auta, että englanniksi on käytössä vain yksi termi accessibility (samoin ruotsiksi on vain yksi termi, eli tillgänglighet).

Yksi yleinen käsitys on, että saavutettavuus = digitaalisten palveluiden saavutettavuus ja esteettömyys = fyysisen ympäristön saavutettavuus. Digipalvelulaissa puhutaan vain saavutettavuudesta, mutta ennen digipalvelulakia puhuttiin usein myös digitaalisten palveluiden esteettömyydestä. Hankintalaissahan edellytetään esteettömien palveluiden hankintaa, mutta sillä tarkoitettaneen myös digitaalisten palvelujen hankkimista saavutettavina? Lisäksi on todettava, että saavutettavuutta käytetään myös sateenvarjoterminä, joka kattaa sekä fyysisen ympäristön että digitaalisten palveluiden saavutettavuuden/esteettömyyden ja jopa inklusiivisuuden teemoja; tämä käsitys tulee esille mm. OKM:n julkaisussa Kohti saavutettavampaa korkeakoulutusta ja korkeakoulua (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-838-0>).

2. **Lakitekstien pitäisi olla mahdollisimman yksiselitteistä ja täsmällistä:** Valtioneuvoston ehdotuksessa asetukseksi esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille 2 § kohdassa 5 sanotaan, että "tiedot on esitettävä käyttäen ennakoitaviin käyttöolosuhteisiin nähden **riittävän suurta kirjainkokoja, asianmukaista kirjainlajia ja riittävää kontrastia** sekä säädettyä kirjain-, rivi- ja kappaleväliä".

Samana asetusehdotuksen 3 § kohdassa 9 sanotaan, että "palvelulla on oltava vähintään yksi käyttötapa, jota on sen ominaisuuksien vuoksi **yksinkertaisempi ja helpompi käyttää**". Näihin pitäisi saada konkreettisia esimerkkejä. Sanamuodot jättävät näissä tarpeettomasti tulkinnanvaraa.

3. **Saavutettavien/esteettömien palveluiden/tuotteiden hankinta tilanteessa, jossa vaatimukset täyttyviä vaihtoehtoja ei ole:**

Tämä on digipalvelulain myötä tunnistettu ongelma, johon olemme törmänneet jo useamman kerran. Tämä sama ongelma tulee toistumaan myös esteettömyysdirektiivin alaisissa tuotteissa ja palveluissa.

Olemme olleet hankkimassa toiminnan kannalta olennaista verkkopalvelua, mutta saavutettavia palveluita ei yksinkertaisesti ole ollut tarjolla. Eli puhutaan tilanteesta, jossa vaaditaan hankinnassa vähimmäisvaatimuksena saavutettavuutta, mutta selviää, että yksikään tarjotuista tuotteista

ei täytä vaatimuksia hankintahetkellä. Organisaation toiminta (esim. lakisääteisen tehtävän hoitaminen) voi silti edellyttää palvelun hankkimista tietyssä aikataulussa. Tällöin pitäisi voida tehdä hankinta laillisesti siitä huolimatta, että saavutettavuusvaatimukset eivät täyty, mutta tuossa tilanteessa pitäisi voida sitouttaa toimittaja

- saavutettavuusosaamisen hankkimiseen, ja
- aikataulutettuihin saavutettavuuskorjauksiin, joiden toteutuminen pitäisi voida varmistaa sanktioin.

4. **Siirtymäajat voivat osoittautua käytännössä liian lyhyeksi:**

Jos tässä käy samalla tavalla kuin digipalvelulain kanssa, että tieto saavutettavuusvaatimuksista tavoittaa toimittajat vasta siinä vaiheessa, kun he osallistuvat julkiseen kilpailutukseen, siirtymäajat voivat osoittautua käytännössä mahdottomiksi toteuttaa. Ylipäätään, digipalvelulain tultua voimaan, palveluita ostaessa on ollut havaittavissa, että saavutettavuus on edelleen osalle toimittajista vielä tuntematon asia. Tästä on muodostunut tilaajan näkökulmasta taakka, kun on pitänyt käytännössä olla opastamassa toimittajia saavutettavuuteen. Siirtymäajat on asetettu direktiivissä, joten niihin ei voi vaikuttaa, mutta olisi syytä pohtia keinoja, joilla vaatimukset saataisiin jo varhaisemmassa vaiheessa laajemmin tietoon.

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti UniOulu Sign-järjestelmällä
This document has been electronically signed using UniOulu Sign

Päiväys / Date: 12.05.2022 13:13:33 (UTC +0300)

Oulun yliopisto
Essi Kiuru

Organisaation varmentama (UniOulu käyttäjätunnus)
Certified by organization (UniOulu user account)
Certified by organization

Päiväys / Date: 12.05.2022 13:18:35 (UTC +0300)

Oulun yliopisto
Jouko Niinimäki

Organisaation varmentama (UniOulu käyttäjätunnus)
Certified by organization (UniOulu user account)
Certified by organization